

Informatienotitie themabijeenkomst Taskforce Jeugd

November 2020

1. Aanleiding

Steeds meer gemeenten kampen met een financieel tekort op het sociaal domein, met name op Jeugd. Uit onderzoeken blijkt dat de toename van het aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp de voornaamste oorzaak is, de zogeheten volumegroei. In het najaar van 2019 werd bekend dat ook de gemeente Heerhugowaard op een forse overschrijding van het jeugdzorgbudget zou uitkomen. Daaropvolgend heeft onderzoek plaatsgevonden om de mogelijke oorzaken achter deze overschrijding in kaart te brengen en mogelijke beheersmaatregelen te formuleren. Dit heeft geresulteerd in de oplevering van het rapport 'analyse tekorten jeugdhulp en beheersmaatregelen' (april 2020) door de Taskforce Jeugd (hierna: taskforce). Het college heeft dit rapport met de gemeenteraad gedeeld en heeft hierop een toelichting gegeven tijdens een raadsthemabijeenkomst op 13 mei jl.

In het rapport (april 2020) zijn negentien beheersmaatregelen benoemd waarvan de taskforce verwacht dat deze effect hebben op de financiële beheersbaarheid. Op verzoek van het college heeft de taskforce de afgelopen periode gewerkt aan een implementatievoorstel voor een selectie van deze beheersmaatregelen. Deze maatregelen dienen zowel bij te dragen aan het beter organiseren van het lokale jeugdhulpveld als het beheersbaar houden van de jeugdhulpkosten.

De raad heeft aangegeven graag betrokken te blijven bij het kostenvraagstuk op Jeugd. Op *11 november* aanstaande wordt een digitale (vervolg) themabijeenkomst georganiseerd waarin de portefeuillehouders en de taskforceleden uw raad nader informeren over de selectie aan beheersmaatregelen. Tevens gaan we met elkaar in gesprek over uw betrokkenheid bij het sociaal domein brede kostenbeheersingsvraagstuk in relatie tot de visie en leidende principes sociaal domein Dijk en Waard.

2. Doel informatienotitie

Deze informatienotitie hoort als bijlage bij de raadsinformatiebrief van 27 oktober jl. In deze brief staan de bespreekpunten en het programma van de aankomende themabijeenkomst verder toegelicht. Omwille van het goede gesprek vinden wij het belangrijk u voorafgaand aan de bijeenkomst te informeren over het proces tot nu toe en de voorgestelde selectie aan beheersmaatregelen. Voorliggende informatienotitie dient als voorbereiding op het gesprek tijdens de bijeenkomst.

3. Selectie aan beheersmaatregelen

Na de raadsbijeenkomst van 13 mei heeft de taskforce gewerkt aan een nadere uitwerking van een aantal beheersmaatregelen uit de rapportage. Om tot een selectie te komen is gekeken naar de haalbaarheid van beheersmaatregelen wat betreft de: mate van invloed, termijn van uitvoering en het verwachte effect. Er is gezocht naar een mix van maatregelen waarvan we verwachten dat deze op korte- en middellange termijn effect hebben op het jeugdhulpbudget en naar maatregelen die nu om een investering vragen

maar effect opleveren op lange termijn. Dit laatste is gebaseerd op landelijke onderzoeken waaruit blijkt dat investeringen in preventie zich uiteindelijk grotendeels terugbetalen (zie beheersmaatregel 5).

Bij de selectie aan beheersmaatregelen hebben we zoveel als mogelijk gekeken naar een holistische aanpak. De selectie bestaat dan ook uit maatregelen die invloed hebben op verschillende onderdelen binnen de gemeentelijke organisatie van zorg en ondersteuning. Zo zetten we in op:

- het verbeteren van het (cijfermatige) inzicht in de kostenontwikkeling (algemeen maar ook op specifieke onderdelen),
- het voorkomen van zorg (normaliseren, een passend voorliggend aanbod en versterken van de sociale basis van inwoners).
- het verbeteren van de inzet van het voorliggend veld (algemene voorzieningen) om tweedelijnszorg te voorkomen,
- het kritischer benaderen van de toegang tot zorg in de eerste lijn (voor wie is zwaardere zorg nodig en wat kan opgelost worden binnen het eigen netwerk of voorliggend veld),
- integrale kijk op zorg binnen de gemeentelijke organisatie om zorgstapeling te voorkomen,
- en toezicht op juist gebruik van zorg (wordt het zorggeld daadwerkelijk besteed waarvoor het bedoeld is) en op naleving contractafspraken.

4. Selectie van acht beheersmaatregelen

Deze holistisch aanpak vertaalt zich naar acht concrete beheersmaatregelen die we in deze paragraaf nader toelichten.

Maatregel 1: 'versterken van de informatiepositie'

De gemeenten Heerhugowaard en Langedijk maken op dit moment een volgende slag in het vergaren en duiden van de beschikbare data. We gaan de gemeentelijke informatiepositie en sturingsmogelijkheden versterken om meer inzicht in de feiten en kostenontwikkelingen te hebben. Dit heeft niet alleen betrekking op de jeugdhulp, maar geldt voor het brede sociale domein.

Het valt op te delen in 4 onderdelen:

- 1) Kwaliteitsverbetering van data (in samenhang met handhaven administratieprotocol).
- 2) Bouwen, verbeteren en in stand houden van dashboards en analyseren van de data.
- 3) Inzichtelijk maken wat het (financieel) effect is van elke beheersmaatregel van de taskforce.
- 4) Opzetten van een prognosemodel om beter een inschatting van de kostenontwikkeling te maken.

Met deze maatregel wordt sneller inzicht verkregen in kostenontwikkeling van het sociaal domein en geeft informatie die noodzakelijk is voor (regionaal) beleid en inkoop.

Maatregel 2: 'werkgroep preventie'

In de werkgroep preventie brengen we het actuele voorliggende aanbod in kaart, onderzoeken we welke ondersteuningsvragen veel voorkomen in de gemeente(n) en toetsen we met elkaar of dit aanbod passend is bij de vraag. Waar nodig kan dit leiden tot een herijking van het aanbod. Ook onderzoeken we hoe er zo efficiënt mogelijk gebruik gemaakt kan worden van het voorliggend veld door de J&G coaches om inzet vanuit zwaardere (tweedelijns)zorg te voorkomen.

Maatregel 3: 'werkgroep begrenzing wettelijke taken'

Binnen de wettelijke mogelijkheden willen we op een andere manier de gemeentelijke toegang organiseren. Doel daarbij is om de transformatie (zo licht als mogelijk, zo thuis mogelijk, etc.) te versnellen en de kosten te beheersen. Het eenduidiger hanteren van de wettelijke kaders geeft meer helderheid naar zowel professionals als inwoners. Hierdoor wordt zuiverder gekeken naar toekennen van zorg en is het streven om meer mogelijkheden voor jeugdhulp te organiseren in het voorliggend veld en alternatieven te bedenken. Het voorstel is om met drie scenario's te komen om met college en raad in gesprek te gaan over de wettelijke range.

Maatregel 4: 'vervolg pilot 10 gezinnen'

In de eerste fase van de pilot 10 gezinnen is er onderzoek gedaan naar zorgstapeling rondom jeugdigen en gezinnen. De vervolg fase staat in het teken van het uitwerken van een multidisciplinaire gezinsgerichte aanpak door het aanbrengen van samenhang in casuïstiek (in beeld brengen van gezinsproblematiek) en regie te voeren op de inzet van hulpverlening. De aanname is dat door op multidisciplinaire wijze (Jeugd, Wmo, Participatiewet, Leerplicht e.a.) naar de behoefte van het gezin en gezinsleden te kijken er op een effectievere en kostenbesparende manier hulpverlening ingezet kan worden.

Maatregel 5: 'versterken van de eerste lijn'

We zijn voornemens om in pilotvorm te investeren in een intensievere samenwerking tussen huisartsen en de gemeentelijke toegang, door de uitbreiding van de inzet van het aantal uren inzet praktijkondersteuners kind en jeugd (POH-K&J) bij de huisarts. In het land zijn er reeds meerdere succesvolle pilots geweest met deze inzet. Het zorgde voor een verbetering van de kwaliteit en een kostenreductie op het jeugdhulpbudget, doordat meer zorg op maat werd geleverd in de eerste lijn.

Maatregel 6: 'inzet IBP versterken'

We willen beter gebruik maken van de knoppen waar we binnen het individueel budget plafond (IBP) aan kunnen draaien. Jeugdhulp kan effectiever ingezet worden op basis van de initiële hulpvraag, waardoor we trajecten succesvol af kunnen ronden zonder dat er verlengingen noodzakelijk zijn. Doordat slechts een derde van de verwijzingen via de gemeentelijke toegang plaatsvindt, is de sturing op de in- en uitstroom en verlengingen beperkt tot die groep. Dit heeft een dempende werking op het effect dat deze maatregel teweeg brengt.

Maatregel 7: 'recht- en doelmatigheidsonderzoeken'

Rechtmatigheidsonderzoeken hebben als doel om misbruik en oneigenlijk gebruik van zorggelden te voorkomen. Daarbij krijg je als gemeenten meer inzicht in de doelmatigheid en kwaliteit van zorglevering. Op dit onderwerp gaan we bovenregionaal samenwerken, om administratieve lasten te beperken en kennis en capaciteit te bundelen. Ook versterkt dit de daadkracht richting zorgaanbieders.

Maatregel 8: 'handhaven administratieprotocol'

Om een actuelere stand van zaken van de kostenontwikkeling en de proces efficiëntie te krijgen, gaan we de afspraken die gemaakt zijn in het Regionaal Administratie Protocol (RAP) beter handhaven. Het gaat hier om afspraken omtrent werkwijze en termijnen van aanvragen en declareren van zorg door de zorgaanbieders. Deze actie draagt bij aan de maatregel versterken van de informatiepositie.

5. Verwachte financiële impact

Met deze selectie aan beheersmaatregelen verwachten we op termijn de jeugdhulpkosten beter beheersbaar te maken. Hiervoor wordt op sommige onderdelen een investering gevraagd met de verwachting dat deze investering zichzelf terugbetaald. Om deze verwachting te staven, is het belangrijk om de komende periode concreet te monitoren. Daarom zal de taskforce waar mogelijk de verwachte besparingen kwantificeren. Significante kanttekening hierbij is dat met name in het sociaal domein financiële effecten moeilijk meetbaar zijn. Het blijft ingewikkeld te herleiden of ingezette interventies een doorslaggevende invloed hebben gehad op kostenbesparing. Dit monitoringsdocument zal gelden als houvast en ijkpunt gedurende de implementatie van de maatregelen. Op basis van deze monitoring verwacht de taskforce waar nodig bij te kunnen sturen in het proces.

6. Kanttekeningen

Bij het komen tot de beschreven selectie aan beheersmaatregelen is ook in kaart gebracht welke kanttekeningen invloed hebben op het succes van de maatregelen. We vinden het belangrijk om ook hier kort bij stil te staan in deze notitie. De kanttekeningen die de taskforce voorziet, zijn als volgt:

- Doordat de kwaliteit van data, analyse en interpretatie steeds meer verbetert binnen onze organisatie, bestaat de kans dat door voortschrijdend inzicht de selectie aan maatregelen tussentijds door de taskforce herijkt wordt.
- Effecten van bepaalde beheersmaatregelen zijn pas op langere termijn of niet eenvoudig zichtbaar. Dit zijn echter maatregelen die in het land en in onderzoeken vruchten blijken af te werpen.
- Het is belangrijk om bewust te zijn van de integraliteit van de opdracht. Hoewel de opdracht van de taskforce in eerste instantie gericht is op Jeugd, zijn er meerdere dwarsverbanden met andere wetten in het sociaal domein. We streven ernaar om de gekozen selectie zo integraal mogelijk op te pakken.
- Tenslotte hebben we vanuit de Jeugdwet te maken met andere geautoriseerde verwijzers, (huisarts/GI/etc.) die jeugdhulp kunnen toekennen, en een

openeinderegeling. We hebben gekozen voor maatregelen waarbij dit een kleinere rol speelt.

7. Raadsbijeenkomst

Op 11 november (20.00-21.30 uur) staat een digitale themabijeenkomst gepland. Zoals in de raadsinformatiebrief genoemd is, willen wij u tijdens de bijeenkomst graag informeren over:

- De huidige ontwikkelingen rondom de kostenstijging jeugd.
- Hoe de beheersmaatregelen jeugd zich verhouden tot de kostenbeheersing sociaal domein breed.
- De ontwikkelingen in het land bij andere gemeenten in relatie tot kostenbeheersing.
- De geselecteerde beheersmaatregelen.

Daarnaast zijn we benieuwd naar uw ideeën en meningen over de te bepalen koers op basis van de voorgestelde beheersmaatregelen. We gaan in gesprek over de acties die uit de maatregelen voortkomen en de verwachte consequenties. Deze verkenning is van belang om uw rol als raad goed te vervullen in het verdere proces richting de secundaire begroting.